

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. II. Quid Eleemosyna, cujus Vtilitatis, Qui eam dare possint, &
Quibus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

consolatio animarum (in quam potius cedunt suffragia; quæ fiunt in sepulturis vel extra illas pro animabus) & quatenus ex honesta sepultura accedere solet amicis quædam solatii complacentia. Non negat tamen, quin sepultura spectet ad bonum quoddam hominum, & quasi temporale adhuc bonum defunctorum.

17. *Quæ sint opera misericordie spiritualia.*

Opera misericordie spiritualia hoc versu comprehenduntur:

Consulo, Castiga, Solare, Remitte, Fer, Ora.

Ubi (ut notat D. Thomas qu. 32. a. 2.) sub *Consulo* comprehenditur consilium præbere, & docere; ut septenarius numerus habeatur. De quibus, exceptâ correptione fraternâ, non est specialis difficultas, quæ suis locis non tractetur, aut ex dicendis de correptione fraterna consistere possit. Proinde de hac sola, quæ est quædam eleëmolya spiritualis, & primò de eleëmolya corporali, agendum restat.

QUÆSTIO II.

Quid Eleëmolya, cujus Utilitatis, Qui eam dare possunt, & Quibus?

18. *Quid eleëmolya.*

Eleëmolya tam in vulgari sermone, quam in sacris litteris, sumi solet pro objecto operis misericordie, seu pro ipsa re quæ datur indigenti, ut ejus miseria corporalis sublevetur. Hic autem accipitur pro datione talis rei, sive pro sublevatione talis miserie, sive opere alienam corporalem indigentiam sublevante. Estque aded actus externus imperatus ab interno misericordie, eique proprius. Quamvis etiam possit imperari à virtute penitentie, quatenus adhibetur ad satisfaciendum pro peccatis, aut aliquâ aliâ. Quod quidem opus Scriptura & Patres mirificè extollunt. *Tobia 4. Eleëmolya ab omni peccato, & à morte liberat. Eccli. 3. Ignem ardentem extinguit aqua, & eleëmolya restituit peccatis.* Et alibi. Plura Scripturæ & Patrum testimonia seu encomia (quæ videri possunt apud *Valentia d. 3. quæst. 9. p. 4.*) cõacervare in re obvia videtur superfluum.

Est actus externus misericordie.

Cujus extant in Scripturis & Patribus insignia Encomia.

19. *Non potest salutare habentem in peccatis seu sine penitentia.*

Non prodest tamen eleëmolya ad justitiam & salutem, quamdiu quis in peccatis affectu versetur, ut fides docet, & inculcat *Augustinus Enchiridii c. 77. Patetque ex Apostolo 1. ad Cor. 13. Esti distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas &c. Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Penitentia quoque, propositumque desistendi à peccatis semper fuit necessarium omnibus ad justitiam. Unde hæreticum est dicere (quod olim quoddam dixisse refert *Augustinus 21. de*

Civit. 22.) quòd eleëmolyarii, etsi in peccatis perseverent, non damnentur, aut certè post aliquod tempus à damnatione liberentur. Nam univèrsis non observantibus divina mandata, sed extra statum gratiæ (qui prærequirit desistentiam à peccatis & penitentiam) perseverantibus, juxta fidem restat certa damnatio, à qua non est locus liberationi.

Nec obstat, quòd eleëmolya quasi per se sufficienti videatur tribui emundatio à peccatis *Luca 11. Verumtamen quod superest, date eleëmolyam: & ecce omnia munda sunt vobis.* Nam (ommissis varijs expositionibus) Christus Pharisæos, quos tamquam rapinâ & iniquitate plenos redarguerat, ad spem excitans, significat, superesse hoc remedium, seu summam rei consistere in hoc, quòd à rapinis desistentes, & rapta restituentes (quod utique dationi eleëmolya præsupponitur, & in exemplo Zachæi publicani liquidò patet) dent eleëmolyam de eo quod superfluit, sicque eos mundos fore, ab iniquitate scilicet; non exclusâ tamen penitentia, quam fides & eleëmolya impetrat.

20. *Exponitur illud Luca 11. Date Eleëmolyam, & ecce omnia munda sunt vobis.*

Habet itaque eleëmolya ex motione Spiritus S. procedens juxta Scripturam vim extinguendi peccata, non quidem immediate instar Sacramenti penitentie (uti apud omnes Catholicos indubitatum est, cum non sit usum ex septem Sacramentis, minis Sacramentum mortuorum) sed mediatè, quatenus penitentiam impetrat: habet enim specialem quandam vim & energiam impetrandi auxilia specialia, seu abundantiora gratiæ, quibus peccator facillè possit (nisi malitiâ speciali obice ponat) ad penitentiam & peccatorum remissionem pervenire: etsi non semper & infallibiliter concedatur gratia efficax, & sequatur effectus. Quod sufficit ad generales locutiones Scripturæ & Patrum: sæpe enim generaliter seu indefinitè aliquid attribuitur, quod ut plurimum sequitur, & ex se sequi natum est, nisi aliunde impediatur.

21. *Eleëmolya extinguit peccata mediante penitentia, quam impetrat spiritus.*

Congruentia verò est, quòd misericordia singulariter moveat ad misericordiam, eamque mereatur. Unde *Matth. 5. dicitur: Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Præterea Deus ipse quasi sibi factam reputat misericordiam exhibitam egeno, adeoque specialiter inclinatur ad recompensam spiritualem; juxta illud *Proverb. 19. Pœneratur Domino, qui miseretur pauperis.* Huc etiam faciunt preces & suspicia pauperum ad Deum benefacientibus: quorum clamorem Deus exaudit, uti è contra maledictiones pauperum contra immisericos. Unde *Eccli. 29. dicitur: Conclude eleëmolyam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit (partim quatenus ipsa vim, habet fortissimè provocandi divinam misericordiam, partim*

22. *Id est, ex oratione græntia specialis.*

Qu. II. Quid Eleemosynæ, Qui eam dare possint, & Quibus? 225

tim quatenus ipsi pauperes solent pro suis benefactoribus orare) ab omni malo. Inde autem nascitur in eleemolynarijs singularis in Deum fiducia, juxta illud Tobia 4. *Fiducia magna erit coram Domino Deo eleemosynæ, omnibus facientibus eam.*

23. Eleemolynam qui generatim dare possint, qui non.

Eleemolynæ largitio; veluti vera donatio, quæ dominium transfertur, per se solum spectat ad dominum rei, ejusdemque simul liberum administratorem. Hic itaque potest pro libitu dare eleemolynam, uti facere alias donationes; salvo quod prospiciat suis, quibus æquius obligatur. Ceteri non possunt, nisi quatenus adest vel adeste præsumitur consensus quorum interest. Quibus verò competat dominium expeditum suorum bonorum, sive mobilium sive immobilium, ex *Tract. de Just. & Jure* petendum est. Vide ibi dicenda.

24. Specialiter quid possint uxores.

Hinc in primis uxor, si habeat aliquorum bonorum administrationem, potest de ijs dare eleemosynas: alias verò non nisi parcas & moderatas juxta consuetudinem sui similibus; in quod maritus bonorum administrator censetur & debet consentire, veluti usu receptum, & spectans ad decentem sustentationem uxoris, quæ utique non est mancipium, sed consors viri, immo pariter domina bonorum communium, etsi cum subordinatione rationabili in administratione. De cetero non potest donare, etiam in eleemosynam, nisi de consensu saltem tacito seu præsumpto mariti, qui (ubi sunt pacifica conjugia) uxori discretæ non ponit frequenter modum circa pecuniarum usum. In casu tamen amentia mariti potest tamquam absoluta administratrix juxta dictamen suæ prudentiæ de eleemolynarum largitione disponere. Idem est ob similem rationem in casu diuturnæ absentia; juxta *Lessium, Cominck & alios*. Quia tamen tunc administrat nomine & ex commissione mariti, contra ejus præscriptam voluntatem non possit uxor procedere hac in parte.

25. Quid filii familias.

Filii familias quoque de bonis paternis, aut peculio suo non libera administrationis (secus est de castrensi seu liberæ dispositionis) cujus saltem usus fructus est penes parentes per loquendo nil possunt disponere in eleemosynas, nisi ex consensu expresso aut tacito parentum, signanter patris. Censetur autem pater consentire, ut filius ex datis ad congruam sustentationem vel honestam recreationem aliquid subtrahat pauperibus donandum, more aliorum suæ conditionis. Idem est in necessitate præsertim extremâ proximi: tunc enim parens non potest rationabiliter esse invitus.

26. Quid reli. sup.

Similiter Religiosis privati nil est hac in parte licitum sine licentia Superiorum saltem præsumptâ. Quibus extra Monasterium existentibus censetur data licentia quoad ea quæ cõceduntur ad viaticum aut

Herincx Sam. Theol. Pars III.

honestam sustentationem; quorum datur libera administratio. Idem varii notant de pitantijis cibi & potus quæ singulis conceduntur, & sibi met subtrahi ab ipsis possunt, etiam ut dentur egenis. Quamvis id possit ob inconvenientias interdum oriundas prohiberi; præsertim ut non per se distriuant, sed à curam habentibus distribuendas relinquunt. Is quoque cui bonorum Monasterii administratio est concessa, potest de ijs, quæ sunt de eenti sustentationi communitatis, decentes eleemosynas facere; utpote pertinentes ad rectam administrationem, in quas proinde communitas consentire debet.

Pari modo Magistratus seu gerentes curam communitatis possunt de bonis communibus facere eleemosynas; quæ rectæ gubernationi expedire visæ fuerint c. cum in cunctis, de his quo sunt à majori parte capituli.

Quid gerentes curam communitatis.

Præterea minorenes & pupilli defectu liberæ administrationis non possunt quoque excessivas eleemosynas donare; sed possunt moderatas, quas solent alii ejusdem conditionis facere: nam quoad has censentur & debent consentire tutores seu curatores. Ipsi quoque tutores possunt moderatas ex bonis sibi commissis eleemosynas præstare, cum id pertineat ad rectam administrationem, cedatque in bonum pupilli, qui etiam rationabiliter nequit esse invitus.

27. Quid possint minorenes & pupilli, eorumque curatores.

Denique famuli, etsi ex bonis proprijs eleemosynam facere possint, non tamen ex bonis dominorum, nisi rationabiliter præsumantur ratum habituri. Quidnam verò specialiter possint seu teneantur præstare Ecclesiastici seu beneficiati in materia de Justitia explicabitur.

Quid denique famuli.

Nunc explicandum restat, quibus danda sit eleemosyna. Constat autem in generali esse dandam proximo pauperi, sive sit sanctus, sive peccator, sive amicus, sive inimicus: omnes enim comprehenduntur generali præcepto dilectionis fraternæ. Subrahenda tamen est eleemosyna à a-busivis ad peccatum aut inimicitia fomentum; juxta illud *Augustini Epist. 48. sub init.* *Utilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus justitiam negligat, quam esurienti panis frangitur, ut injustitia seductus acquiescat.*

28. Eleemosyna danda omnino proximo egeno.

Ea non abusu suo ad peccatum.

Intelliguntur quoque non solum pauperes coacti, sed etiam voluntarii, qui propter Deum rebus sæculi abnegatis, solique Deo intendentes, verè egent, & eleemosynis digniores sunt; quæ etiam sunt dantibus utiliores, veluti impensæ servis Dei, ipsique fideliter Deum pro salute dantium deprecantibus. In quibus verificatur consilium Christi datum divitibus sæculi *Luce 16. Facite vobis amicos* (erogando scilicet eleemosynas justis & sanctis, qui apud Deum abundant meritis) *De Mam-*

29. Danda est quoque pauperibus voluntarijs.

mona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos, secum videlicet, in æterna tabernacula. Quibus accedit labor spiritualis in Concionibus, Catechismis, Confessionibus, ægrotorum visitationibus & similibus obsequijs spiritualibus, pro quibus sustentatio corporalis merito exigitur, danda præsertim per modum eleëmolyne.

30. *Quid de mendicis validis censendum.*
 Pauperes autem validi, qui possent se laborando sustentare, solumque mendicitatem exercent, ut desidiosè vivant, sunt indigni & privandi eleëmolyinis (quibus abutuntur ad suam ignaviam, aliæque vitia) meritoque exterminantur à republica, cui talis hominum fax est maximè nociva. Supposità tamen gravi vel extremà necessitate præsentì contingere potest obligatio eam tollendi.

31. *Quid de extraneis.*
 Extranei per se loquendo non sunt quoque à communi charitate in casu necessitatis excludendi. Quia nihilominus singulis communitatibus incumbit sua obligatio quoad indigenos, & ex promiscua extraneorum plerumque vagabundorum & vitij abundantium mendicatione, nata sunt gravia sequi mala reipublicæ, varia circa hos & mendicantes validos providè sanxerunt Belgii Principes, quæ vide apud Zyppaum l. 11. Notit. Juris Belgici Tit. de Mendicantibus validis, & in Codice Belgico V. Aelmoessen &c. Nec est periculum lædendæ charitatis, si salubres institutiones & fundationes rectè observentur. Quo in genere mirè elucet Respublica Antuerpiensis. Non sunt tamen facilè, seu sine fundamento sufficienti judicandi pauperes nobis occurrentes, quasi sint de genere vagabundorum, & eleëmolyinis indignorum hominum; ne fiat eis injuria.

32. *An sicut paupertatis titulo eleëmolynam accipiens, eam faciat suam.*
 Dubitatur autem, an qui fito paupertatis titulo eleëmolynam accipiat, faciat eam suam. Affirmat Lessius Ed. 2. de Just. c. 18. num. 132. Coninck l. 27. dnb. 6. post Sorum l. 9. de Just. qu. 7. art. 3. sub finem. Et si debeat talis juxta omnes insinuare deceptionem, vel saltem pecuniam restituere, ratione scilicet fraudis commissæ, non autem juxta ipsos directè defectu dominii. Communis nihilominus sententia Scoti 4. d. 15. quæst. 2. art. 3. Angeli, Adriani, Navarri &c. tenet talem nequidem suam facere eleëmolynam: eò quod sit error in substantia actus, consistentis non in nuda Physica positione pecuniæ v.g. in manu alterius, sed in manu pauperis; aliàs enim non est vera eleëmolyna, utpote non consistens sine paupertate accipientis; quæ tantum intenditur, non autem alia aliqua donatio. Solum itaque est putata eleëmolyna, apud Deum ratione affectus æqualis valoris, quemadmodum si quis putans dare panem daret lapidem. Aliud est de simulatione sanctitatis, utpote non spectantis ad sub-

stantiam eleëmolyne, uti spectat paupertas. Aliud item est de contractu matrimonii cum sterili v.g. quæ putatur fecunda: fecunditas enim non pertinet ad substantiam contractus matrimonialis, sed mutua corpora habilia ad copulam per se generationi aptam. Debetque restituito fieri, sive Domino (quod securissimum est) quoniam mansit res ipsius, sive (ut putat Vasquez & alii) alijs pauperibus, eò quod voluntas Domini fuerit rem abdicare & pauperibus dare, in qua voluntate perseverare censetur.

33. *Quid in cumbi executoribus ultima voluntas in distribuendo facienda pauperum.*
 Petes, quibus pauperibus danda sit eleëmolyna, cujus distributio est commissa executoribus testamenti vel fundationis? Resp. servandum esse tenorem testamenti, seu ultimæ voluntatis. Unde si testamentum vel fundatio determinet pauperes certæ civitatis vel Parochiæ, vel pauperes certæ qualitatis, v. g. qui verecundi seu domestici dicuntur, vel accurrentes ad portam testatoris &c. non possunt assumi respectivè pauperes alterius civitatis vel Parochiæ, publicè mendicantes, existentes in hospitali &c. Si deterpiuntur sex pauperiores, debent iidem juxta dictamen syncerum factò examine seligi. Alioquin si nil sit determinatum, possunt seligi pauperes ad nutum, etiam sub his comprehendendo Monasteria, præsertim mendicantium religiosorum, immo secluso omni dolo ipsi conlanguinei executorum verè pauperes. Quare consequenter etiam ipse distributor, si verè pauper est, potest sibi, sicut alijs pauperibus, eleëmolynam applicare; non solum si paupertas sit testamento posterior, vel testatori fuerit ignota; sed etiam si præcesserit & fuerit nota. Alia pauperum personarum genera, quibus hujusmodi bona distribui possunt, citatis Molina, Reginaldo & alijs spectat Bassaus in Supplem. V. Eleëmolyna numero 10.

QUESTIO III.

An Quando, Seu Qualiter obget præceptum Eleëmolyne?

34. *Eleëmolynam esse in præcepto ostenditur.*
 ELEEMOSYNAM esse præceptam, in certo scilicet tempore vel circumstantijs, patet ex sententia Christi judicis, in ejus observantia deficientes dambantis, Matth. 25. Ne maledicti &c. Esurivi enim & non dedisti mihi manducare &c. Et I. Joan. 3. dicitur: Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserie visceres sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in eo? manere autem ipsa posset, si defectus non foret mortalis. Et Eccli. 29. Propter mandatum assume